

Sygn. akt VII U 905/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2019 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Mirosław Major

Protokolant protokolant sądowy Anna Zdebska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2019 roku w Poznaniu

odwołania **M. S.**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.**

z dnia 01 marca 2019 roku, znak: (...)

w sprawie **M. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.**

o wysokość emerytury

- 1) oddała odwołanie,
- 2) nie obciąża odwołującej się kosztami zastępstwa prawnego pozwanego.

Mirosław Major

UZASADNIENIE

Decyzją z 1 marca 2019 r. (znak: (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) oraz ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 39) dokonał waloryzacji od dnia 1 marca 2019 r. przysługującej **M. S.** emerytury. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez pomnożenie kwoty świadczenia przysługującego w dniu 28 lutego 2019 r., tj. 1 015,50 zł przez wskaźnik waloryzacji 102,86 %. Emerytura po waloryzacji od 1 marca 2019 r. wyniosła 1 044,54 zł. Od 1 marca 2019 r. podstawę opodatkowania stanowi miesięcznie kwota 1 045 zł.

M. S. odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i dokonanie takiej waloryzacji, aby jej świadczenie wzrosło o kwotę 70 zł (zamiast tylko o 29 zł). Odwołująca powołała się na informację o minimalnej podwyżce wynoszącej co najmniej 70 zł, o której mowa w informacji dołączonej do decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od odwołującej na rzecz pozwanego zwrot kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. Zakład wyjaśnił, że wydając ww. decyzję zastosował art.5 ust 4 ustawy z 14.12.2018r.o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2019, poz. 39). Stanowi on, że w przypadku świadczenia niższego od kwoty najniższego świadczenia (co ma miejsce w niniejszej sprawie), do którego nie ma zastosowania gwarancja wysokości najniższego świadczenia, o

której mowa w art. 85 ustawy zmienionej w art. 1, waloryzacja polega na podwyższeniu kwoty świadczenia w wysokości przysługującej w dniu 28.02.2019r. wskaźnikiem waloryzacji ustalonym zgodnie z art. 89 tej ustawy.

W piśmie z 30 maja 2019 r. odwołująca podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko. W jej ocenie nie jest logiczne, iż osoby, które mają wyższą od odwołującej emeryturę uzyskują podwyżkę świadczenia o co najmniej 70 zł, a osoby które mają niższe świadczenie, takiej gwarancji nie mają. Z ostrożności procesowej, odwołująca wniosła o nieobciążanie jej kosztami zastępstwa prawnego organu rentowego w sytuacji nieuwzględnienia jej odwołania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. urodziła się w dniu (...)

Decyzją z 2 sierpnia 2013 r. organ rentowy, po rozpatrzeniu wniosku z 5 czerwca 2013 r., przyznał odwołującej zaliczkę na poczet przysługującej wnioskodawczyni emerytury od 6 lipca 2013 r., tj. od daty osiągnięcia wieku emerytalnego (tj. 60 lat i 2 miesiące, zgodnie z obowiązującym wówczas art. 24 ust. 1a) pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Decyzją z 27 sierpnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wobec zakończenia postępowania wyjaśniającego, z urzędu przeliczył odwołującej emeryturę od 6 lipca 2013 r., tj. od daty nabycia uprawnień do emerytury. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury w myśl art. 53 ustawy emerytalnej przyjęto:

- przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych od 1994 do 2003
- wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 9,15%,

Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 9,15% przez kwotę bazową 3 080,84 zł wynosi 281,90 zł.

Do ustalenia wysokości emerytury Zakład uwzględnił okresy:

- a) składkowe w wymiarze 9 lat, 9 miesięcy i 4 dni,
- b) nieskładkowe ograniczone do 1/3 składkowych w wymiarze: 3 lat, 3 miesięcy i 2 dni.

Przy rozpatrywaniu prawa do świadczenia, okresy nieskładkowe zostały uwzględnione, zgodnie z art.5 ust.2 ustawy emerytalnej w rozmiarze nie przekraczającym 1/3 udowodnionych okresów składkowych.

Wysokość emerytury w myśl art. 53 została obliczona w następujący sposób:

$$24 \% \times 3\ 080,84 = 739,40 \text{ zł}$$

$$(117 \times 1,3\%)/12 \times 281,90 = 35,74 \text{ zł}$$

$$(39 \times 0,7\%)/12 \times 281,90 = 6,43 \text{ zł}$$

$$\text{RAZEM} = 781,57 \text{ zł}$$

Emerytura nie może przekraczać 100% podstawy wymiaru, wobec czego ogranicza się jej wysokość do kwoty równej podstawie wymiaru, tj. do kwoty 281,90, a ponieważ podstawa wymiaru jest niższa od części socjalnej świadczenia to wysokość emerytury podwyższa się do w/w części socjalnej, tj. do kwoty 739,40 zł.

Z kolei wysokość emerytury odwołującej liczona w myśl zasad wynikających z art. 26 ustawy emerytalnej wyniosła 837,28 zł, zaś zgodnie z art. 183 ustawy wyniosła 817,70 zł.

W związku z tym, że emerytura ustalona w myśl art. 26 w kwocie 837,28 zł jest wyższa od emerytury ustalonej w myśl art. 183 w kwocie 817,70 zł, Zakład podjął wypłatę korzystniejszego świadczenia w kwocie 837,28 zł.

Dowód: decyzja z 2 sierpnia 2013 r. – w aktach ZUS; decyzja z 27 sierpnia 2013 r. – w aktach ZUS

Decyzją z 1 marca 2017 r. organ rentowy dokonał waloryzacji od 1 marca 2017 r. przysługującej M. S. emerytury. Kwota świadczenia ustalonego na dzień 28 lutego 2017 r., tj. 976,11 zł podlega podwyższeniu poprzez pomnożenie przez wskaźnik waloryzacji 100,44 % i wynosi 980,40 zł.

Kwota podwyżki jest niższa niż 10 zł, wobec powyższego wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez dodanie do kwoty świadczenia przysługującego na dzień 28 lutego 2017 r., tj. 976,11 zł kwoty waloryzacji, tj. 10 zł.

Emerytura po waloryzacji od 1 marca 2017 r. wyniosła 986,11 zł.

Od 1 marca 2017 r. podstawę opodatkowania stanowiła miesięcznie kwota 986 zł.

Dowód: decyzja waloryzacyjna z 1 marca 2017 r. – w aktach ZUS

Decyzją z 1 marca 2018 r. ZUS dokonał waloryzacji od 1 marca 2018 r. przysługującej M. S. emerytury. Wysokość zwaloryzowanej emerytury z FUS ustalono przez pomnożenie kwoty świadczenia ustalonego na dzień 28 lutego 2018 r., tj. 986,11 zł przez wskaźnik waloryzacji 102,98 %. Po waloryzacji od 1 marca 2018 r. emerytura z FUS wyniosła 1 015,50 zł. Od 1 marca 2018 r. podstawę opodatkowania stanowi miesięcznie kwota 1 016 zł.

Dowód: decyzja waloryzacyjna z 1 marca 2018 r. – w aktach ZUS

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z 1 marca 2019 r. (znak: (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) oraz ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 39) dokonał waloryzacji od 1 marca 2019 r. przysługującej M. S. emerytury. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez pomnożenie kwoty świadczenia przysługującego w dniu 28 lutego 2019 r., tj. 1 015,50 zł przez wskaźnik waloryzacji 102,86 %. Emerytura po waloryzacji od 1 marca 2019 r. wyniosła 1 044,54 zł. Od 1 marca 2019 r. podstawę opodatkowania stanowi miesięcznie kwota 1 045 zł.

W informacji dołączonej do ww. decyzji, w jej punkcie 3 wskazano, że kwota świadczenia niższego od kwoty najniższego świadczenia, do którego nie ma zastosowania gwarancja wysokości najniższego świadczenia, podlega podwyższeniu wskaźnikiem waloryzacji wynoszącym 102,86 %.

Z kolei w punkcie 4) ww. informacji podano, iż jeżeli emerytura przysługuje łącznie z okresową emeryturą kapitałową, a suma tych świadczeń jest równa lub wyższa od kwoty 1 029,80 zł, każde z tych świadczeń waloryzuje się w myśl pkt 2, a łączna kwota podwyżki - ustalona proporcjonalnie dla każdego świadczenia - nie może być niższa niż 70 zł. Analogiczna zasada dotyczy sytuacji, w której łączna kwota świadczeń jest niższa od kwoty 1 029,80 zł, a świadczenie jest podwyższone do tej kwoty z uwagi na posiadanie stażu uprawniającego do podwyższenia do kwoty najniższej emerytury. Wówczas łączna kwota świadczeń zostanie podwyższona do kwoty najniższej emerytury obowiązującej od 1 marca 2019 r.

Dowód: zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja waloryzacyjna z 1 marca 2019 r. wraz z dołączoną do niej informacją – w aktach ZUS

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, w tym dokumentów organu rentowego, których wartość dowodowa nie była kwestionowana przez strony i nie znaleziono podstaw, by czynić to z urzędu. Dokumenty urzędowe stanowiły dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone, zaś dokumenty prywatne – dowód tego, że osoba pod nimi podpisana złożyła oświadczenie zawarte w treści dokumentu.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Istotą sporu było ustalenie, czy organ rentowy w prawidłowy sposób dokonał w marcu 2019 r. corocznej waloryzacji świadczenia emerytalnego odwołującej. Odwołująca podnosiła, że jej świadczenie – w myśl treści informacji dołączonej do zaskarżonej decyzji – winno być podwyższone o gwarantowaną kwotę 70 zł, zamiast jedynie o 29 zł. Organ rentowy z kolei wskazywał, że odwołującej nie przysługuje gwarancja podwyższenia świadczenia o co najmniej 70 zł (w myśl ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw), albowiem na dzień 28 lutego 2019 r. przysługiwała ubezpieczonej emerytura w kwocie niższej niż 1 029,80 zł.

Zgodnie z art. 85 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych **(w brzmieniu obowiązującym w okresie od 1 marca 2017r. do 28 lutego 2019 r.) kwota najniższej emerytury**, z zastrzeżeniem art. 24a ust. 6, art. 54, art. 54a ust. 2 i art. 87, oraz renty rodzinnej **wynosi 1 000 zł miesięcznie**. Z kolei, w myśl przywołanego wyżej artykułu, **od dnia 1 marca 2019r. kwota najniższej emerytury wynosi 1 100 zł miesięcznie**.

W myśl art. 87 ust. 1, 2 i 8 ustawy emerytalnej, w przypadku gdy emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, łącznie z okresową emeryturą kapitałową, albo emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, **jest niższa niż kwota, o której mowa w art. 85 ust. 2 i 3, emeryturę** przysługującą z Funduszu, w tym emeryturę ustaloną ze zwiększeniem, o którym mowa w art. 26a, **podwyższa się w taki sposób, aby suma tych świadczeń nie była niższa od tej kwoty, o ile ubezpieczony:**

1) mężczyzna - osiągnął wiek emerytalny wynoszący 65 lat i ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat,

2) kobieta - osiągnęła wiek emerytalny wynoszący 60 lat i ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat.

- z uwzględnieniem ust. 3-7. Przepis art. 5 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Podwyższenie, o którym mowa w ust. 1, podlega refundacji z budżetu państwa. Przepisy ust. 1-7 stosuje się odpowiednio do osób, które nie przystąpiły do otwartego funduszu emerytalnego.

Stosownie do treści art. 88 cyt. wyżej ustawy emerytalnej, emerytury i renty podlegają corocznie waloryzacji od dnia 1 marca. Waloryzacja polega na pomnożeniu kwoty świadczenia i podstawy jego wymiaru przez wskaźnik waloryzacji. W wyniku przeprowadzonej waloryzacji kwota świadczenia nie może ulec obniżeniu. Waloryzacji podlega kwota świadczenia i podstawa jego wymiaru w wysokości przysługującej ostatniego dnia lutego roku kalendarzowego, w którym przeprowadza się waloryzację. Waloryzacja obejmuje emerytury i renty przyznane przed terminem waloryzacji.

Zgodnie z art. 89 ust. 1, 2 i 6 ustawy, wskaźnik waloryzacji to średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym zwiększony o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym. Wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych, o którym mowa w ust. 1, jest średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów albo średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, jeżeli jest on wyższy od wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów. **Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego ogłasza w drodze komunikatu**, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w terminie 3 dni roboczych od dnia ogłoszenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego komunikatu, o którym mowa w art. 94 ust. 1 pkt 1 i 2, **wskaźnik waloryzacji**, biorąc pod uwagę wskaźniki, o których mowa w ust. 1 i 2, jak również wysokość zwiększenia, o którym mowa w ust. 3.

Zgodnie z Komunikatem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 lutego 2018 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w 2018 r. (M.P.2018.185) na podstawie art. 89 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza się, że **wskaźnik waloryzacji emerytur i rent w 2018 r. wynosi 102,98%**.

Biorąc zatem pod uwagę, że w 2018 r. kwota najniższej emerytury wynosiła 1 000 zł miesięcznie, świadczenie to (tzw. najniższa emerytura) po waloryzacji z 1 marca 2018 r. wynosiło 1 029,80 zł (tj. 102,98% z 1 000 zł = 1 029,80 zł).

Podkreślenia wymaga jednak, iż odwołującej – z uwagi na brak wymaganych co najmniej 20 lat składkowych i nieskładkowych (art. 87 ust. 1 pkt 2 ustawy) – świadczenie emerytalne nie mogło zostać podwyższone w myśl zasad wynikających z art. 85-87 ustawy emerytalnej. Kwota zwaloryzowanego świadczenia odwołującej na dzień 1 marca 2018 r. wyniosła 1 015,50 zł, a zatem mniej niż ww. wskazana kwota 1 029,80 zł.

Zgodnie z Komunikatem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 lutego 2019 r. w sprawie wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w 2019 r. (M.P.2019.176), na podstawie art. 89 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza się, że **wskaźnik waloryzacji emerytur i rent w 2019 r. wynosi 102,86%**.

Jednocześnie, stosownie do art. 5 ust. 1-4 ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2019.39) w 2019 r. waloryzacja od dnia 1 marca polega na podwyższeniu kwoty świadczenia, w wysokości przysługującej w dniu 28 lutego 2019 r., wskaźnikiem waloryzacji ustalonym zgodnie z art. 89 ustawy zmienianej w art. 1, nie mniej niż o kwotę 70 zł (ust. 1).

Waloryzacja podstawy wymiaru świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polega na pomnożeniu podstawy wymiaru świadczenia przez wskaźnik stanowiący iloraz zwaloryzowanej kwoty świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i kwoty tego świadczenia ustalonej na dzień poprzedzający termin waloryzacji (ust. 2).

Do waloryzacji podstawy wymiaru świadczeń wypłacanych na podstawie ustaw, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2 i 3, przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio (ust. 3).

W przypadku świadczenia niższego od kwoty najniższego świadczenia, do którego nie ma zastosowania gwarancja wysokości najniższego świadczenia, o której mowa w art. 85 ustawy zmienianej (tj. ustawy o emeryturach i rentach z FUS), waloryzacja polega na podwyższeniu kwoty świadczenia w wysokości przysługującej w dniu 28 lutego 2019 r. wskaźnikiem waloryzacji ustalonym zgodnie z art. 89 tej ustawy (ust. 4).

Regulacja zawarta w art. 5 ust. 4 ustawy ma zastosowanie właśnie do odwołującej i została zawarta w punkcie 3) informacji dołączonej do zaskarżonej decyzji. Odwołująca w swym odwołaniu skupiła się jedynie na punkcie 4 tej informacji (dot. podwyżki świadczenia o 70 zł w sytuacji pobierania minimalnej emerytury), pomijając punkt 3) tego pisma, który dotyczy odwołującej. M. S. nie jest – jak już była wyżej mowa – uprawniona do podwyższenia świadczenia do kwoty minimalnej emerytury, bowiem nie legitymuje się co najmniej 20 letnim okresem składkowym i nieskładkowym.

Reasumując, gwarancja podwyższenia (w wyniku waloryzacji) o co najmniej 70 zł nie dotyczy osób, które pobierają świadczenie emerytalne w kwocie niższej niż minimalna wysokość emerytury (na dzień 28 lutego 2019 r., tj. na dzień przed wejściem w życie ustawy zmieniającej, w kwocie niższej niż 1 029,80 zł). W niniejszej sprawie nie jest sporne, że odwołująca pobiera świadczenie w kwocie niższej niż tzw. minimalna emerytura, bowiem na dzień 28 lutego 2019 r. jej emerytura wraz z waloryzacją wynosiła 1 015,50 zł (czyli mniej niż 1 029,80 zł).

Na marginesie sąd wskazuje, że również matematyczne wyliczenia wysokości świadczenia emerytalnego odwołującej, zawarte w zaskarżonej decyzji, nie budzą zastrzeżeń. Skoro bowiem na dzień 28 lutego 2019 r. emerytura wraz z

waloryzacją wynosiła 1 015,50 zł, to biorąc pod uwagę wskaźnik waloryzacji obowiązujący od 1 marca 2019 r. w wys. 102,86%, emerytura należna odwołującej po waloryzacji od 1 marca 2019 r. wyniosła 1 044,54 zł (tj. $1\ 015,50\ \text{zł} \times 102,86\% = 1\ 044,54\ \text{zł}$).

W tym stanie rzeczy zaskarżona decyzja jest prawidłowa. Wobec powyższego, sąd – na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. – oddalił odwołanie (punkt 1 wyroku).

Orzekając w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego sąd miał na uwadze treść art. 102 k.p.c. Zgodnie z przywołanym przepisem, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przygrywającej proces tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten zawiera zwrot niedookreślony „wypadki szczególnie uzasadnione”, a wypełnienie treścią dyspozycji tego przepisu, mianowicie ustalenie, co należy uznać za ów wypadek szczególnie uzasadniony, zostało pozostawione sądowi orzekającemu w danej sprawie.

Zdaniem sądu, zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Powyższe stanowisko zostało zaprezentowane m.in. w postanowieniu Sądu Najwyższego z 14 stycznia 1974 II CZ 223/73 (LEX nr 7379).

W ocenie tut. sądu, okoliczności niniejszej sprawy przemawiają za odstępstwem od obciążania odwołującej kosztami procesu. Sąd wziął bowiem pod uwagę sytuację materialną odwołującej, tj. fakt, iż odwołująca otrzymuje świadczenie emerytalne w niskiej wysokości (tj. niższej niż tzw. emerytura minimalna). Ponadto, zdaniem sądu, powody zainicjowania procesu w niniejszej sprawie (błędne zrozumienie informacji zawartej w zaskarżonej decyzji) również sprawiły, że obciążenie odwołującej kosztami procesu kłóciłoby się z zasadami słuszności. Tym samym oceniając powyższe argumenty, sąd doszedł do przekonania, że zasadnym jest zwolnienie odwołującej z obowiązku zwrotu pozwanemu kosztów zastępstwa procesowego.

W tym stanie rzeczy – kierując się zasadą słuszności wynikającą z art. 102 k.p.c. – sąd postanowił nie obciążać odwołującej kosztami zastępstwa procesowego pozwanego (punkt 2 wyroku).

(-) Mirosław Major